

4.2.4 Frågor som avgörs på lokal nivå

Information till studerande och vårdnadshavare om stödåtgärder, specialundervisning och rättigheter som gäller dessa

Information om stödåtgärder och rättigheter till stöd ges till studerande i början av gymnasiestudierna, till exempel under grupphandledningstillfällen eller lektioner i studiehandledning. Vårdnadshavare får information om gymnasiets stödåtgärder vid föräldramöten eller liknande evenemang. På skolans hemsida finns information om studerandevårdspersonalen och deras kontaktuppgifter. Studerandevårdspersonalen kan kontaktas per telefon eller via Wilma.

Studiehandledare, grupphandledare och ämneslärare vägleder vid behov studerande till speciallärare. Specialläraren ger råd om nödvändiga fortsatta utredningar och utlåtanden, till exempel för ansökan om specialarrangemang vid studentexamen. Samarbete sker med andra experter och sakkunniga.

Bedömning av behovet av stödåtgärder och specialundervisning

Bedömning av behovet av stödåtgärder görs särskilt i början av gymnasiestudierna. Vid bedömningen beaktas även den information som överförs enligt grundskolelagen (628/1998, ändrad genom lag 1288/2013) § 40 och läropliktslagen (1214/2020) § 23, eller observationer från lärare och annan personal. Specialläraren bedömer behovet av stöd för lärande och specialundervisning i gymnasieutbildningen baserat på överföringsinformationen.

Specialläraren genomför screeningar och tester med de studerande som börjar gymnasiet för att kartlägga inlärningssvårigheter eller hinder för lärande. Studerande uppmuntras att själva vara aktiva i frågor som rör stödbehov och att berätta eller meddela om inlärningsproblem, till exempel via Wilma-meddelanden eller genom enkäter. Specialläraren kan också vara medlärare på lektioner, för att kartlägga studerandes stödbehov och bli en naturlig del av deras vardag.

Vid behov kan studerande hänvisas till mer omfattande utredningar av inlärningsförmåga hos studerandevårdstjänsternas personal.

Ämneslärare bedömer stödbehov inom sitt ämne och erbjuder stöd för lärande och/eller hänvisar studerande till andra stödformer.

Stöd för lärande är inte avsett för studerande som på grund av frivillig eller olovlig frånvaro har hamnat efter i sina studier. I dessa situationer beaktas dock studerandes hela livssituation. Mottagandet av stöd för lärande och specialundervisning följs aktivt upp.

Dokumentation av stödåtgärder och specialundervisning i den personliga studieplanen

Studerande har rätt att få stödåtgärder dokumenterade i den personliga studieplanen. Dokumentationen av stödåtgärder görs åtminstone när det är känt att studerande behöver särskilda arrangemang för studentexamen eller när studierna är ordnade på ett avvikande sätt. Avvikande arrangemang innebär dock inte att man avviker från målen i gymnasieutbildningens

lärokurs, utan kan till exempel på grund av hälsoskäl handla om individuella arrangemang för visandet av kunnandet.

Specialläraren stödjer både studerande och lärare i planeringen av stöd för lärande.

Specialläraren öppnar vid behov tillsammans med studerande ett elektroniskt formulär, genom vilket ämneslärare får information om stödbehov och planerade stödåtgärder. Formulärets information är tillgänglig för de lärare som undervisar studerande med studerandes tillstånd. Alla lärare som undervisar studerande kan delta i att komplettera formuläret, och tillsammans med studerande eller med studerandes samtycke dokumentera pedagogiska lösningar som stödjer lärandet. All information som dokumenteras i formuläret uttrycks på ett sätt som är till konkret hjälp för studerande och genomförbart i gymnasiets vardag.

Genomförande av stöd för lärande och specialundervisning

Tyngdpunkten för stöd för lärande ligger på lågröskelstöd som är lättillgängligt och öppet för alla. Stöd för lärande och skolgång genomförs i samarbete med grupphandledaren, ämneslärare, speciallärare, studiehandledare och studerandevårdspersonal beroende på studerandes stödbehov. Studerande uppmuntras att vara aktiva och öppna i genomförandet av stödåtgärder som rör dem själva. En diskuterande och förtroendeingivande atmosfär kring inlärningsvårigheter möjliggör kontinuerlig uppföljning och bedömning även med flera olika ämneslärare.

Studerandes stöd för lärande genomförs på lektioner, i provsituationer och som personlig eller smågruppsundervisning och handledning. Stöd för lärande kräver gemensamma och studiemiljörelaterade lösningar. Dessa kan vara till exempel samundervisning av två ämneslärare eller en ämneslärare och en speciallärare, eller möjlighet till en lugn och sensoriskt störningsfri arbetsplats. Att svara på studerandes individuella behov kan innebära att säkerställa förståelsen av uppgiftsinstruktioner eller skriftliga instruktioner vid omfattande och utmanande uppgifter. Andra former av stöd för lärande kan vara till exempel differentiering, stödundervisning, olika verkstäder och andra pedagogiska lösningar. Vid planeringen av stöd beaktas att studerande, trots inlärningsvårigheter, får tillräcklig mängd övning i färdigheter som är nödvändiga för att klara studentexamen.

Speciallärarens stöd kan vara till exempel samtal om studerandes stödbehov och studieteknik eller kartläggning av läs- och skrivsvårigheter. Dessutom kan specialläraren tillsammans med studerande hitta lämpliga studiestrategier och ge stöd och handledning för att utveckla studiefärdigheter; strukturera helheter, tidshantering, slutföra uppgifter och träna andra färdigheter för självständiga och målinriktade studier. Specialläraren kan stödja studerande genom att konsultera andra lärare om att ta hänsyn till studerandes stödbehov. Sådant stöd från specialläraren är oftast tillräckligt för studerande med till exempel specifika inlärningsvårigheter, såsom läs- och skrivsvårigheter eller svårigheter med matematik. Specialundervisningen stödjer studerandes självförståelse som lärande individer och handleder dem att använda sina styrkor i lärandet. Att stödja studerandes självförmåga är centralt genom hela stödprocessen.

Uppföljning och utvärdering av genomförandet av stöd och specialundervisning

Genomförandet av stöd följs upp och utvärderas kontinuerligt. I denna bedömning är studerandes egen uppfattning och självutvärderingsförmåga centrala; vid behov samarbetar man med vårdnadshavare. Förutom specialläraren följer grupphandledaren, ämneslärare, studiehandledare och eventuellt även t.ex. en skolcoach upp stödåtgärdernas effektivitet. Framgångsrik uppföljning av stödåtgärder kräver aktivt samarbete mellan skolans personal.

Beslutet om specialundervisning

Fokus för stöd för lärande ligger på lättillgängligt stöd som ges till gymnasiestuderande så snart behovet uppstår. Detta stöd inkluderar ämneslärarens stöd för lärande samt eventuellt stöd från speciallärare, till exempel för att lära sig att lära. Gymnasiestuderande har rätt till systematisk och målinriktad specialundervisning under sina gymnasiestudier om det tidigare nämnda stödet för lärande inte är tillräckligt eller inte tillräckligt riktat mot individuella stödbehov. Sådan specialundervisning enligt ett administrativt beslut innebär omfattande och eventuellt långvarigt stöd som genomförs i samarbete mellan speciallärare och annan undervisningspersonal. Beslutet ansöks när behovet av specialundervisning upptäcks i gymnasiet eller när studerande eller vårdnadshavare för en minderårig studerande, begär om det.

Utöver specialundervisning har studerande fortfarande rätt till annat stöd för lärande. Vid bedömningen av behovet av specialundervisning och stöd måste det beaktas att gymnasielagen (21 §) i princip föreskriver att endast de som har tillräckliga förutsättningar att klara gymnasiestudier antas till gymnasiet.

Grunden för ett administrativt beslut om specialundervisning kan vara till exempel svårigheter som anhopat sig, svår livssituation, sjukdom eller funktionsnedsättning. Inlärningssvårigheter kan konstateras till exempel genom screeningar och tester. Som en del av systematisk kartläggning av stödbehov kan studerande och deras lärare vid behov intervjuas för att bedöma behovets omfattning. Även de faktorer som i grundskolan konstaterats påverka lärande eller undervisningsarrangemang beaktas vid kartläggningen, med hänvisning till den information som enligt lag får överföras till utbildningsanordnaren på andra stadiet.

Ansökan om förvaltningsbeslutet görs av vårdnadshavare eller efter att den studerande fyllt 18 år, den studerande själv. Vid förberedelsen av beslutet följs ansökningsförfarandet enligt förvaltningslagen. Ansökningsprocessen initieras av gymnasiets speciallärare, den studerande eller vårdnadshavaren.

I dokumentet för ansökan om förvaltningsbeslut bör framgå:

- Gymnasiets namn
- Datum för ansökan
- Studerandes personuppgifter
- Motivering för ansökan, t.ex. En beskrivning av konstaterade inlärningssvårigheter, information som överförs enligt lagen från grundskolan, utbildningsanordnarens utredning om behovet av specialundervisning, en beskrivning av stödet som den

studerande fått under gymnasietiden och motivering varför stödet bedömts vara otillräckligt.

Förberedelse- och beslutsprocessen för det administrativa beslutet om specialundervisning börjar med ett Wilma-meddelande från gymnasiets speciallärare för att höra studerande och/eller hans vårdnadshavare eller juridiska representant. Meddelandet ska tydligt ange att det handlar om ett hörande för ett administrativt beslut om specialundervisning. Meddelandet skickas i god tid till berörda parter.

Vid ett skriftligt eller muntligt hörande ska den studerandes behov av systematiskt och omfattande stöd framgå. Vid fastställande av dessa används eventuella tidigare dokument om stöd för lärande, information från läs- och skrivkartläggningar, eventuella läkarutlåtanden, studerandes och vårdnadshavarens utsago gällande behovet av stöd, observationer från lärare eller annan skolpersonal, information om erhållna stödåtgärder och specialundervisning samt andra dokument och utlåtanden om studerandes behov av stöd.

Vid hörande bestäms dessutom om målet är ett administrativt beslut om specialundervisning eller om stöd för lärande och/eller om speciallärarens stöd för att lära sig att lära räcker. Om man beslutar att gå vidare med ett administrativt beslut, ska detta dokumenteras vid hörande, även om alla konsulterade sakkunniga inte är närvarande vid detta tillfälle. Dokumenten som berör det administrativa beslutet är konfidentiella.

I dokumentet som berör förberedelser av ett beslut om specialundervisning bör framgå:

- Gymnasiets namn
- Datum för ansökan
- Studerandes personuppgifter
- Motivering för ansökan, t.ex. En beskrivning av konstaterade inlärningssvårigheter, information som överförs enligt lagen från grundskolan, utbildningsanordnarens utredning om behovet av specialundervisning, en beskrivning av stödet som den studerande fått under gymnasietiden och motivering varför stödet bedömts vara otillräckligt.
- Beskrivning, genomförande och utvärdering av stödåtgärder
- Ansvarsfördelning och roller vid genomförande av stödet
- Underskrifter
- Eventuella bilagor

Efter hörandet överlämnas ärendet och förberedelsedokumentet till gymnasiets rektor för beslut. Beslutet om att ge studerande specialundervisning fattas av gymnasiets rektor. Beslutet kan beviljas eller avslås beroende på om utbildningsanordnaren bedömer att kriterierna för att ge specialundervisning uppfylls. Om beslutet avslås har studerande och/eller vårdnadshavare rätt att begära omprövning enligt förvaltningslagen.

Rektorn dokumenterar i beslutet:

- Beslutet om specialundervisning (beviljat/avslaget)

- Beskrivning, genomförande och utvärdering av stödåtgärder
- Ansvarsfördelning och roller vid genomförande av stödåtgärder
- Information om begäran om omprövning (Regionförvaltningsverket) och processen för överklagande (Förvaltningsdomstolen)
- Vem som informeras om beslutet

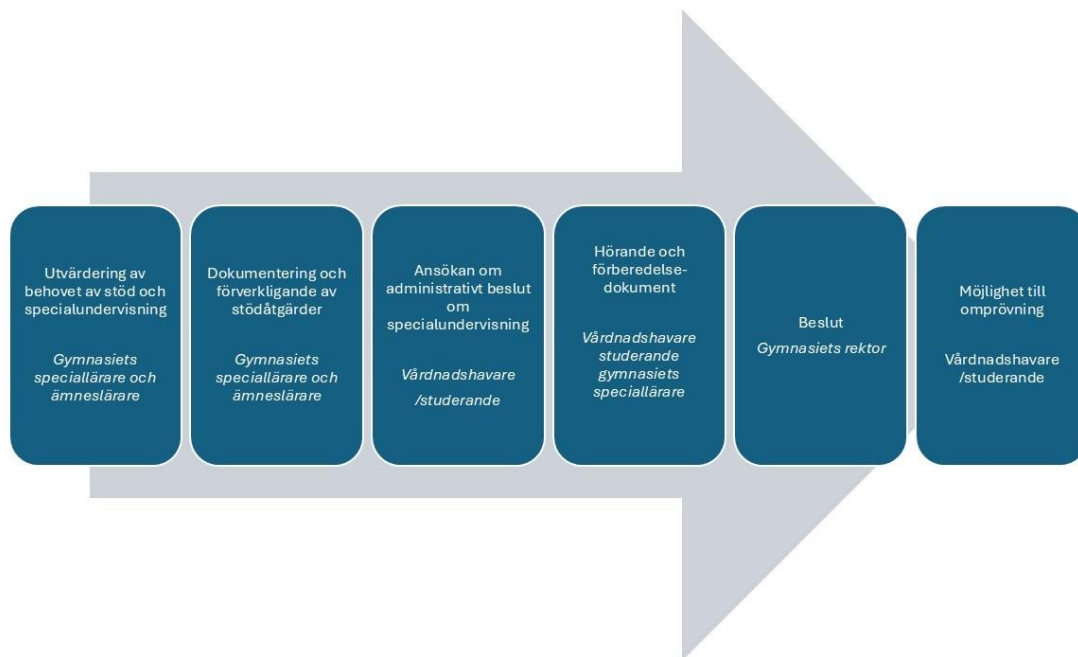

Bild 1: Beskrivning av processen för ett beslut om specialundervisning

Samarbete, ansvar och arbetsfördelning i ovanstående frågor

Studerande

- *Studerande är skyldig att delta i undervisningen om det inte finns en giltig anledning till frånvaro (Gymnasielagen 30 §)*
- *Studerande ska utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt (Gymnasielagen 30 §)*
- *Studierna ska dessutom innehålla en nödvändig och rimlig mängd självständigt arbete för studerande med hänsyn till målen och innehållet (Statsrådets förordning om gymnasieutbildning 819/2018 11 §)*
- *Studerande förväntas själv informera ämneslärare, speciallärare eller studiehandledare om inlärningsssvårigheter som annars kanske inte kommer fram*
- *Studerande uttrycker sin vilja att få stöd för lärande dokumenterat i sin personliga studieplan*
- *Studerande uttrycker sin vilja under hörandet i processen för administrativt beslut om specialundervisning*

Ämneslärare

- Ansvarar för planering, genomförande och utvärdering av stöd för lärande inom sitt ämne, såsom differentiering eller verkstäder för stödundervisning, och eventuell dokumentation i anknytning till dessa
- Förmedlar information om observerat stödbehov hos studerande till grupphandledare och/eller speciallärare eller studiehandledare
- Kan dela information om fungerande stödåtgärder inom sin ämnesgrupp
- Skriver vid behov ämneslärarens utlåtande för ansökan om specialarrangemang

Grupphandledare

- Följer upp studiernas framsteg, närvaro och stödbehov hos sin grupp
- Förmedlar vid behov information om stödbehov till vårdnadshavare, lärare och annan skolpersonal

Studiehandledare

- Beaktar studerandes stödbehov vid val av studieavsnitt, planering av studentexamen och vägledning för vidare studier
- Handleder studerande i studieteknik och ger vid behov intensifierad studiehandledning (Se även handledningsplanen)

Speciallärare

- Deltar i kartläggningen av stödbehov i början av gymnasiet
- Förmedlar vid behov information om stödbehov till lärare, vårdnadshavare och annan skolpersonal
- Deltar i planering, genomförande och utvärdering av stöd för lärande
- Deltar vid behov i vårdnadshavarmöten och studerandevårdens mångprofessionella expertgrupp
- Träffar regelbundet studerande som behöver stöd och följer upp stödbehovet och dess genomförande under gymnasiestudierna
- Handleder studerande i studieteknik
- Genomför läs- och skrivtest och utfärdar intyg för dem som behöver det
- Ger utlåtanden och vägledning om specialarrangemang för studentexamen och upprättar nödvändiga ansökningar till Studentexamensnämnden tillsammans med studerande och informerar om andra användningsmöjligheter för utlåtandena
- Koordinerar ansökningsprocessen för det administrativa beslutet om specialundervisning

Rektor

- Ansvarar för att organisera skolans stödåtgärder

- *Ser till att utlåtanden och ansökningar skickas till Studentexamensnämnden samt att särskilda arrangemang genomförs vid studentexamensproven*
- *Fattar administrativt beslut om specialundervisning*